

Inför totalförsvars- beslutet 1996

Av: Högkvarteret/FHFO

Försvarmakten har – som våra olika massmedier i försomras kunde informera om – fått i uppgift att inför 1996 års totalförsvarsbeslut i två etapper redovisa ställningstaganden till säkerhets- och försvarspolitiken, målen för totalförsvaret samt konsekvenserna för Försvarmakten i sju olika handlingsvägar knutna till ekonomiska nivåer i 1995/1996 års prisläge. Utgångspunkten är 1992 års totalförsvarsbeslut med kompletteringar och justeringar.

Överbefälhavaren lämnade den 31 maj i år in Försvarmaktens underlag inför 1996 års totalförsvarsbeslut – etapp 1. Nästa underlag, etapp 2, skall enligt nu gällande planering lämnas till regeringen den 1 mars 1996. Regeringens planeringsanvisningar inför detta arbete förväntas komma i början i oktober 1995. Underlaget kommer bl a att omfatta ställningstaganden till det militära försvarets krigs- och grundorganisation.

ÖB:s underlag - etapp 1

Foto: Ulf Fabiansson

Den utveckling som Europa nu genomgår innebär att förutsättningarna för svensk säkerhetspolitik förändras. Ett av de viktigaste inslagen i nästa totalförsvarsbeslut bör därför vara att ta ställning till hur mål och medel skall förenas på ett sådant sätt att Försvarmakten kan utgöra ett effektivt stöd till vår alliansfria och fredsbevarande säkerhetspolitik. Utgångspunkten måste vara att osäkerheten för framtiden i säkerhetspolitiskt hänseende är stor. Militära

Förmåga att slå en angripare torde inte föreligga

resurser kommer att finnas tillgängliga i vårt närområde. Sverige ligger i ett strategiskt centralt område och en väpnad konflikt där Sverige blir indraget kan inte uteslutas.

En fortsatt säkerhetspolitik med bibehållen militär alliansfrihet inom EU-medlemsskapets ram, kräver **stöd från ett starkt försvar för att få trovärdighet** och skapa stabilitet.

Försvarsmaktens övergripande uppgift är att försvara Sverige vid väpnade angrepp. Vidare skall Försvarsmakten **verka stabiliserande och krigsavhållande** genom sin styrka och förmåga att kunna upprätthålla en anpassad beredskap. Försvarsmakten skall i fred bidra till att upprätthålla Sveriges nationella integritet samt organisera krigsförband. Försvarsmakten skall dessutom ha förmåga att medverka i olika typer av internationella operationer.

Folklig förankring är av stor betydelse för den totala försvarseffekten. Denna förankring bör även i framtiden så långt möjligt byggas på allmän värnplikt och engagemang i frivilligorganisationer och hemvärn.

Den grundläggande operativa förmågan utgörs av att Försvarsmakten skall kunna möta väpnade angrepp mot hela landet. Ett **starkt luftförsvar** är en förutsättning för denna förmåga.

Försvaret av södra och mellersta Sverige är en förutsättning för försvaret av hela landet, eftersom huvuddelen av befolkningen och produktionsförutsättningarna finns där.

Det är nödvändigt att vi tidigt disponerar styrkor av tillräcklig mängd och kvalitet för att försvara oss mot ett angrepp på Nordkalotten.

Möjligheten att flytta och effektivt utnyttja stridskrafterna över hela riket är nödvändig, om vi skall kunna ge

nomföra försvarsoperationer med hög ambition i hela landet.

Det krävs en kontinuerlig tillförsel av modern materiel och välutbildad personal. Om tillräckliga resurser inte avdelas för denna tillförsel reduceras antalet stridskrafter. Det finns dock en gräns under vilken kvantitativa reduktioner av operativa skäl inte kan göras. Om antalet förband riskerar att nedgå under denna nivå, måste i stället reduktioner göras i stridskrafternas kvalitet och Försvarsmaktens uppgifter anpassas därefter.

Olika handlingsvägar

I etapp 1 av ÖB:s underlag till totalförsvarsbeslutet var Försvarsmaktens uppgift att beskriva förslag till översiktliga strukturer och deras utveckling över tiden m. m. Dessa förslag skulle utformas utifrån tre av regeringen beskrivna handlingsvägar, benämnda A, B respektive C. Dessutom har för-

svarsberedningen begärt att ytterligare handlingsvägar skall belysas. Dessa benämns D, E, F respektive G och är framförda av övriga större politiska partier. Till varje handlingsväg finns en ekonomisk nivå i 1995/1996 års prisläge.

Av **bild 1** framgår de olika ekonomiska nivåerna samt hur dessa nivåer avviker från gällande planering, vilken är grundad på 1992 års försvarsbeslut. Lagg

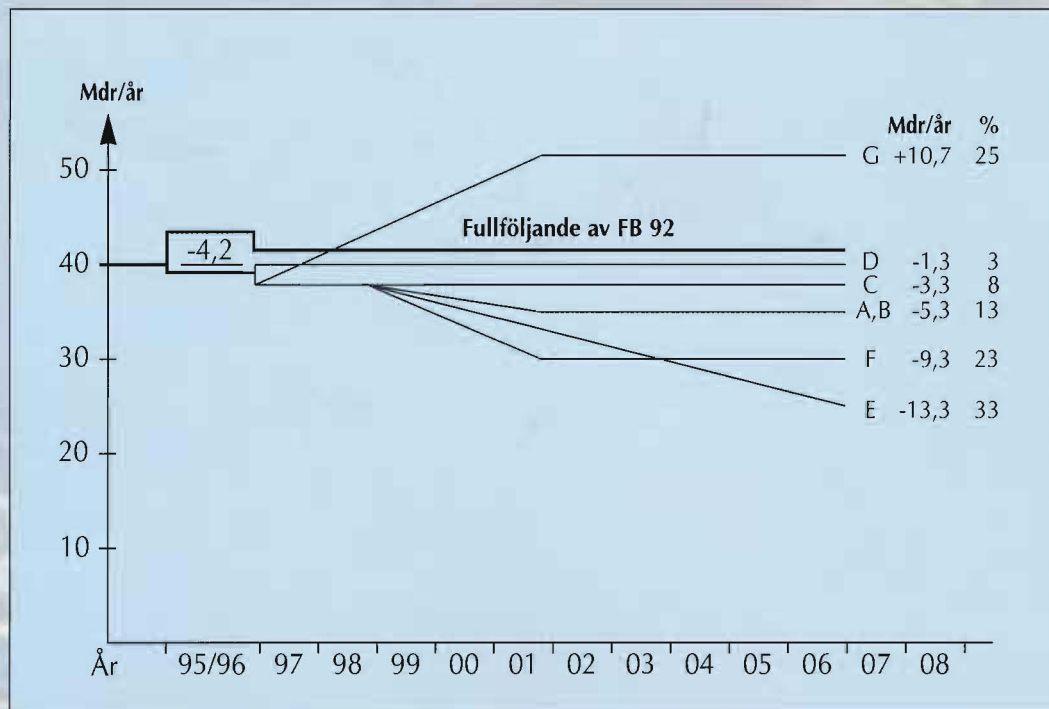
märke till att under innevarande budgetår 95/1996 (18 månader), som inte omfattas av det nya försvarsbeslutet, tvingas Försvarsmakten på grund av de så kallade svarta hålen att reducera av statsmakternas beslutade verksamhet för 4,2 miljarder, eller sju procent. Notera vidare att effekterna av kronans fall hösten 1992 medger långsiktiga konsekvenser för Försvarsmaktens planering. Den årsvisa så kallade skiveffekten, i dagligt tal köpkraftsminskningen, är 1,3 miljarder eller tre procent.

Slutsatsen av detta är, att Försvarsmakten redan i utgångsläget måste reducera planerad verksamhet från och med 1997 med 1,3 miljarder/år. Till detta kommer sedan de ramförändringar som följer beroende på vald ekonomisk nivå.

Det måste betonas att det inlämnade underlaget är ett perspektivplaneunderlag, dvs en inriktning och planering som sträcker sig 15-20 år framåt i tiden. Detta innebär att detaljeringsgraden är låg.

Försvarsmakten har i detta dokument inte detaljplanerat framtida grund- och krigsorganisation (GRO/KRO). I underlaget beskrivs x antal flygdivisioner och y antal fredsutbildningsetablissemang (= flottiljer/förband). Det är först i etapp 2 som dessa frågor skall behandlas.

Bild 1: De olika handlingsvägarna

handlingsvägarna. Dessa begrepp definieras enligt nedan.

Ett **strategiskt överfall (SÖ)** utgår från tanken att angriparen efter korta och dolda förberedelser angriper Sverige med hjälp av mycket begränsade resurser, som huvudsakligen lufttransporteras. Angreppet bygger på att angriparen inte behöver utkämpa mer omfattande strider mot våra mobiliserade förband. Syftet är att uppnå en snabb samhällskollaps och beröva oss vår försvarsvilja.

Vid ett **begränsat angrepp (BA)**, eftersträvar angriparen en ökad operativ säkerhet. Angreppet inleds i huvudsak på liknande sätt som SÖ, dock planerar angriparen för och beaktar risken för mer omfattande strider mot svenska mobiliserade förband. De lufttransporterade resurserna är otillräckliga för att kunna bryta det svenska

mobiliserade försvarets värnkraft. Angriparen planerar därför för att mekaniserade förband kan insättas i striderna. Dessa kan inte lufttransporteras. De måste till sin huvuddel föras fram genom våra grannländer eller över hav. Syftet med ett begränsat angrepp är att ockupera hela eller delar av landet.

Övriga former av väpnade angrepp kan omfatta blockad och mineringar på svenskt sjöterritorium, repressalieåtgärder i form av starkt begränsade flygangrepp m m. Syftet med sådana angrepp omfattar inte en total nationell underkastelse.

Vid värdering av Försvarsmaktens operativa förmåga sker denna mot SÖ och BA, enligt ovan. Beskrivningen av förmågan vid BA uttrycks kopplat till den operativa principen, **möta, hejda och slå**. Dessa begrepp definieras enligt texttrutan nedan:

Möta, hejda, slå

Av planeringsskäl utnyttjas begreppen "strategiskt överfall", "begränsat angrepp", samt "övriga former av väpnade angrepp" i redovisningen av

Mot vad försvarar vi oss?

- Strategiskt överfall
- Begränsat angrepp
- Övriga former av väpnat angrepp

Strategiskt överfall (SÖ)

- korta dolda förberedelser
- begränsade resurser
- huvudsakligen lufttransport
- inga omfattande strider mot våra förband
- syftet är att uppnå snabb samhällskollaps.

Begränsat angrepp (BA)

- större säkerhet
- begränsningar i styrkeinsats
- våldsamt inledning
- luft, sjö, land

Övriga former av väpnat angrepp

Blockad - mineringar - repressalier - flygangrepp

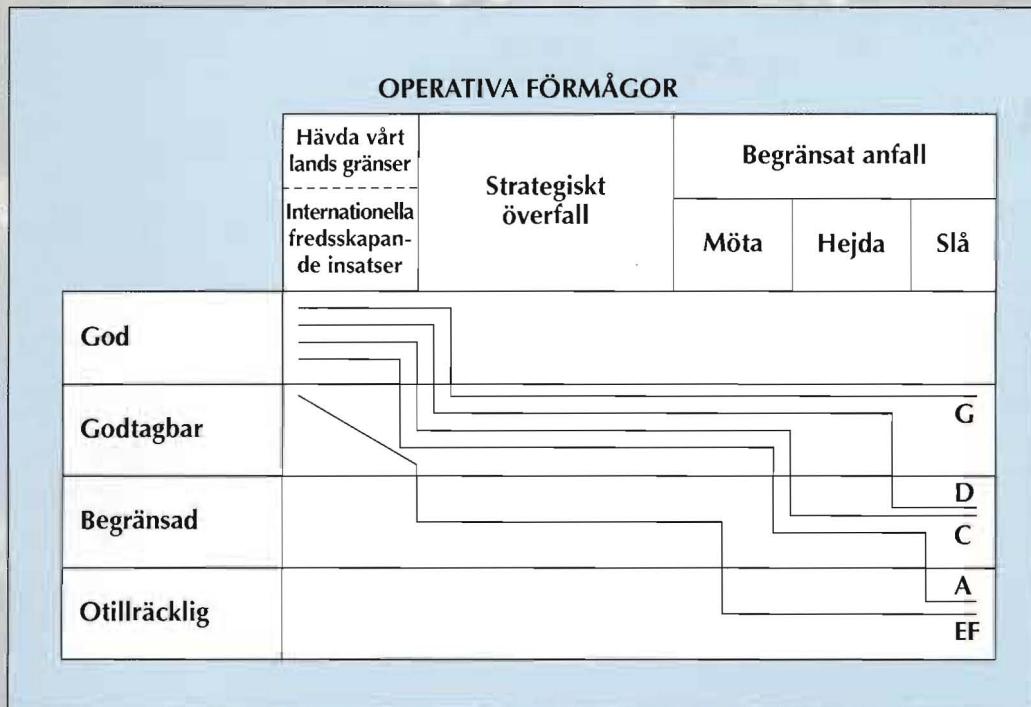
Syftet är inte en total nationell underkastelse.

MÖTA innebär att vi har förmåga att bibehålla ledning och samordning av samhället samt förmåga att förneka angriparen fullständig handlingsfrihet.

HEJDA innebär förmåga att begränsa angriparens utbredning.

SLÅ innebär att slutligt kunna bryta angriparens anfällskraft.

Bild 2: Hela Försvarsmakten

Här redovisas de sju olika handlingsvägar i s k storleksordning (jämför bild 1).

Handlingsväg G

Målet för utvecklingen av krigs- och grundorganisationen är att i stort fullfölja 1992 års försvarsbeslut, med ytterligare förbättrad kvalitet och en full tillämpning av den allmänna värnplikten.

I handlingsvägen kan i princip dagens krigsorganisation vidmakthållas och alla värnpliktiga kan ges fullgod militär grundutbildning.

Kort förbandsomsättning utnyttjas för omsättning av de operativt rörliga krigsförbanden.

Möjligheterna är goda att hävda rikets territoriella integritet och att, även i utökad omfattning, delta i internationella operationer och åtaganden. **Möjligheten att möta, hejda och slå ett begränsat angrepp i en riktning samt strategiskt överfall är godtagbar.** Förmågan att medverka i internationella insatser har förbättrats jämfört med i dag.

Krigsorganisationen omfattar under tioårsperioden i stort:

- 16 brigader
- territorialförsvar om cirka 165.000 man
- 30 ytstridsfartyg och tolv ubåtar
- tre rörliga kustartilleribrigader
- tolv divisioner JAS 39 och

fyra divisioner JA 37 (16 divisioner JAS 39 år 2010)

- lednings- och underhållsorganisation med avsevärda förbättringar
- ökad kvalitet och omfattning av grundutbildningen genom kort förbandsomsättning.

Inga grundorganisatoriska förändringar är inplanerade i denna handlingsväg.

I handlingsvägen ingår bl a följande viktigare materiel:

- 18 attackhelikoptrar
- utökad antal transporthelikoptrar
- stridsvagn 122/121 Leopard + ytterligare begagnade stridsvagnar 121
- stridsfordon 90 delserie 1-4
- raketartilleri
- luftvärnsrobotsystem 23
- ytstridsfartyg 2000 delserie 1+2
- ubåt 2000
- 280 flygplan JAS 39 med utvecklad avionik. (Dvs 140 nya Gripen i delserie 3.)

Handlingsväg D

Försvarsmakten kan ges en kvalitativ förnyelse som innebär rimlig anpassning på såväl kort som lång sikt till det framtida krigets krav. För att inom angiven ekonomi klara detta måste emellertid reduceringar göras i krigs- och grundorganisationen i förhållande till 1992 års försvarsbeslut.

Möjligheterna är goda att hävda rikets territoriella integritet och att delta i internationella operationer och åtaganden.

En godtagbar förmåga mot strategiskt överfall kan upprätthållas. Möjligheten att möta och hejda ett begränsat angrepp i en riktning är godtagbar. **Förmågan att slå en angripare är begränsad.**

Krigsorganisationen omfattar under tioårsperioden i stort:

- tolv brigader
- territorialförsvar om cirka 90.000 man
- 24 ytstridsfartyg, tio ubåtar och en reducerad helikopter- och minkrigsorganisation
- tre rörliga kustartilleribrigader (en organiseras efter år 2006)
- tolv divisioner JAS 39 och två divisioner JA 37 (14 divisioner JAS 39 år 2008).

I storleksordningen tio förband/flottiljer (sex inom armén, två inom marinen samt två inom flygvapnet) avvecklas.

Handlingsvägen innebär minskat behov av värnpliktiga och att anställd personal måste friställas. Detta kräver ändring eller förändrad tillämpning av totalförsvarslagen samt att åtgärder måste vidtas för att påskynda friställning av anställd personal. Av den övertaliga civila personalen kan endast en del friställas genom naturlig avgång. Avveckling av personal måste påbörjas redan 1997 och genomförs snabbt.

I handlingsvägen ingår bl a följande viktigare materiel:

- stridsvagn 122/121 Leopard + ytterligare begagnade stridsvagnar 121

- stridsfordon 90 delserie 1-4
- utökad antal transporthelikoptrar
- raketartilleri
- luftvärnsrobotsystem 23
- ytstridsfartyg 2000 delserie 1+2
- ubåt 2000
- 250 flygplan JAS 39 med utvecklad avionik. (Dvs 110 nya Gripen i delserie 3).

Handlingsväg C

Delar av Försvarsmakten kan ges en kvalitativ förnyelse som innebär rimlig anpassning på såväl kort som lång sikt till det moderna krigets krav. För andra delar kan den materiella förnyelsen endast påbörjas. En stor del av krigsorganisationen får allvarliga brister.

Anskaffning av Gripen delserie 3 kan göras om förskjutning sker av leveranser och betalningsutfall. Denna lösning frigör resurser så att den planerade materiella förnyelsen kan göras.

Möjligheterna är goda att hävda rikets territoriella integritet och att delta i internationella operationer och åtaganden. En godtagbar förmåga att motstå strategiskt överfall kan upprätthållas. Möjligheten att möta ett begränsat angrepp i en riktning är godtagbar. **Förmågan att hejda och slå angriparen är begränsad.**

Krigsorganisationen omfattar under tioårsperioden i stort:

- tolv brigader
- territorialförsvar om cirka 90.000 man
- 24 ytstridsfartyg, tio ubåtar och en reducerad helikopter- och minkrigsorganisation
- två rörliga kustartilleribrigader
- tio divisioner JAS 39 och fyra divisioner JA 37 (tolv divisioner JAS 39 år 2008).

I storleksordningen tio förband/flottiljer (sex inom armén, två inom marinen samt två inom flygvapnet) behöver avvecklas.

Handlingsvägen innebär minskat behov av värnpliktiga och att anställd personal måste friställas. Detta kräver ändring eller förändrad tillämpning av totalförsvarslagen samt att åtgärder måste vidtas för att påskynda friställning av anställd personal. Av den övertaliga civila personalen kan endast en del friställas genom naturlig avgång. Avvecklingen av personal måste påbörjas 1997 och genomförs snabbt.

I handlingsvägen ingår bl a följande viktigare materiel:

- stridsvagn 122/121 Leopard ▶

och ytterligare begagnade stridsvagnar 121

- stridsfordon 90 delserie 1-3
- raketartilleri
- luftvärnsrobotsystem 23
- ytstridsfartyg 2000 delserie 1 och 2
- ubåt 2000
- 200 flygplan JAS 39 med utvecklad avionik. (Dvs 60 nya Gripen i delserie 3.)

Aktuella förändringar i förhållande till handlingsväg D:

- anskaffning av stridsvagn 122 senareläggs
- anskaffning av stridsfordon 90 delserie 4 reduceras
- ytterligare transporthelikoptrar anskaffas inte
- anskaffning av ytstridsfartyg 2000 delserie 2 senareläggs
- anskaffning av ubåt 2000 senareläggs
- organisation av rörliga kustartilleribrigader senareläggs
- två divisioner JAS 39 delserie 3 anskaffas inte.

Handlingsväg A

I förhållande till inriktningen i 1992 års försvarsbeslut innebär handlingsvägen en *mycket stor minskning*. Utöver de kvantitativa reduceringarna, måste mycket stora ingrepp göras i den materiella förnyelsen. För att möjliggöra en anskaffning av JAS 39 delserie 3, måste åtgärder vidtas som syftar till senareläggning av betalningsutfallet. Av detta skäl provas möjligheten att sänka leveranstakten i delserie 2 samt att senarelägga viss materiel.

Möjligheterna är goda att hävda rikets territoriella integritet och att delta i internationella operationer och åtaganden. En godtagbar förmåga mot strategiskt överfall kan upprätthållas. Möjligheten att möta ett begränsat angrepp i en riktning är godtagbar. Förmågan att hejda angriparen är begränsad. **Förmåga att slå en angripare torde inte föreligga.**

Krigsorganisationen omfattar under tioårsperioden i stort:

- tolv brigader
- territorialförsvar om cirka 90.000 man
- 24 ytstridsfartyg, nio ubåtar (på längre sikt sju) och en reducerad helikopter- och minkrigsorganisation
- två rörliga kustartilleribrigader

- reducerat kustförsvar
- tio divisioner JAS 39 och två divisioner JA 37 (tolv divisioner JAS 39 år 2008).

I storleksordningen elva förband/flottiljer (sex inom armén, två inom marinen samt *tre inom flygvapnet*) behöver avvecklas.

Handlingsvägen innebär minskat behov av värnpliktiga och att anställd personal måste friställas. Detta kräver ändring eller förändrad tillämpning av totalförsvarslagen samt att åtgärder måste vidtas för att påskynda friställning av anställd personal. Av den övertaliga civila personalen kan endast en del friställas genom naturlig avgång. Avvecklingen av personal måste påbörjas 1997 och genomföras snabbt.

I handlingsvägen ingår bl a följande viktigare materiel:

- stridsvagn 122/121 Leopard och ytterligare begagnade stridsvagnar 121
- stridsfordon 90 delserie 1-3
- raketartilleri
- luftvärnsrobotsystem 23
- ytstridsfartyg 2000 delserie 1 + 2
- 200 flygplan JAS 39 med utvecklad avionik. (Dvs 60 nya Gripen i delserie 3.)

Aktuella förändringar i förhållande till handlingsväg D:

- anskaffning av ytterligare stridsvagnar 122 genomförs inte
- anskaffning av stridsfordon 90 delserie 4 reduceras och senareläggs
- ytterligare transporthelikoptrar anskaffas inte
- anskaffning av ytstridsfartyg 2000 delserie 2 senareläggs
- materiel till endast två rörliga

- ga kustartilleribrigader anskaffas
- utveckling av ett svenskt ubåtssystem utgår och ersätts på sikt med utländskt köp
- två divisioner JAS 39 delserie 3 anskaffas inte
- kvalitativ neddragning i övrigt.

Handlingsväg B

Handlingsvägen utgår från **samma ekonomiska nivå som i A**. I handlingsväg B skall dock särskilda medel avsättas för anpassningsåtgärder. Exempel på alternativa anpassningsåtgärder:

- korttidsutbildning av värnpliktiga
- åtgärder för att bibehålla övertalig personal
- riktade insatser på hotade och särskilt viktiga teknologiområden
- uppbyggnad av viktiga system i begränsad omfattning.

Den bästa anpassning som kan uppnås på denna ekonomiska nivå är en rimligt operativt balanserad krigsorganisation enligt handlingsväg A.

Om särskilda medel skall avdelas, kan ungefär en miljard kronor frigöras genom att i förhållande till handlingsväg A:

- minska den materiella förnyelsen avsevärt
- minska krigsorganisationen ytterligare något
- sänka beredskapen och övrig verksamhets omfattning.

Detta får i så fall som följd att ex:

- planerad anskaffning av luftvärnsrobotsystem 23 ("Bamse") inte genomförs
- anskaffning av ytterligare stridsvagn 121 inte genomförs

- ytstridsfartyg 2000 måste ersättas med ett billigare alternativ
- stridsfordon 90 delserie 4 ytterligare reduceras eller utgår
- stridsbåtar till en kustartilleribrigad inte anskaffas.

Organisationsminskninga får till följd att följande utgår:

- fyra armébrigader, eller
- en kustartilleribrigad, två ubåtar och åtta ytstridsfartyg, eller
- två flygdivisioner.

Handlingsväg E

I handlingsvägen reduceras de ekonomiska resurserna kraftigt och mycket snabbt. Det innebär att **avsevärda delar av krigs- och grundorganisationen måste avvecklas på mycket kort tid** och den materiella förnyelsen blir mycket begränsad.

Möjligheterna att hävda rikets territoriella integritet och att delta i internationella operationer och åtaganden är inledningsvis godtagbara, men kommer efterhand att nedgå och måste inskränkas. En begränsad förmåga mot strategiskt överfall kan upprätthållas. **Ett begränsat angrepp kan endast mötas.**

Krigsorganisationen omfattar under tioårsperioden i stort:

- sex mekaniserade brigader
- territorialförsvar om cirka 50.000 man
- 18 ytstridsfartyg, sju ubåtar och en reducerad helikopter- och minkrigsorganisation
- en rörlig kustartilleribrigad
- ett reducerat marint områdesförsvar
- åtta divisioner JAS 39
- en ledningsorganisation, där bl a militärområdesnivån utgår.

För att en rimlig balans mellan krigsorganisation och grundorganisation skall innehållas förutsätts att omkring 15 förband/flottiljer lämnas (sex till tio inom armén, två till tre inom marinen samt *fem inom flygvapnet*).

Handlingsvägen innebär minskat behov av värnpliktiga och att anställd personal måste friställas. Personalreduceringen sker genom både rekryteringsstopp och uppsägningar. Detta kräver ändring eller förändrad tillämpning

Handlingsvägar

	Brig	YSftg	Ub	KA-brig	JAS 39-div	Persavv Mil/Civ	GROavv	GU per år (2001)
G	16	30	12	3	16	0/0	0	38000
D	12	24	10	3	14	2250/1800	10	22200
C	12	24	9	2	12	2200/1800	10	22200
A	12	24	7	2	12	2700/2100	11	22200
E	6	18	7	1	8	3500/2800	13-18	19500
F	8	20	7	1	8	3500/2800	13-14	19500

av totalförsvarslagen samt att åtgärder måste vidtas för att påskynda friställning av anställd personal. Av den övertaliga civila personalen kan endast en del friställas genom naturlig avgång. Avveckling av personal måste påbörjas redan 1997 och genomföras snabbt.

I handlingsvägen ingår bl a följande viktigare materiel:

- stridsvagn 122/121 Leopard och ytterligare begagnade stridsvagnar 121
- stridsfordon 90
- raketartilleri
- mindre ytstridsfartyg för attackuppgifter (YSMA)
- utländskt luftvärnsrobotssystem
- 140 flygplan JAS 39 (= slut efter redan beställt antal i delserie 1+2).

Aktuella förändringar i förhållande till handlingsväg D:

- anskaffning av ytterligare stridsvagnar 122 genomförs inte
- anskaffning av stridsfordon 90 delserie 4 reduceras och senareläggs
- luftvärnsrobotsystem 23 ("Bamse") anskaffas inte
- ytterligare transporthelikoptrar anskaffas inte
- ytstridsfartyg 2000 serie 2 anskaffas inte
- utveckling av ett svenskt ubåtssystem utgår
- materiel till endast en rörlig kustartilleribrigad anskaffas
- kvalitativ neddragning i övrigt
- utveckling av ett nytt artillerisystem för kustartilleriet utgår
- sex divisioner JAS 39 delserie 3 anskaffas inte.

Handlingsväg F

I handlingsvägen reduceras de ekonomiska resurserna kraftigt och snabbt. Det innebär att avsevärda delar av krigs- och grundorganisationen måste avvecklas snarast.

Stora ingrepp måste göras i nuvarande materielplaner. Den materiella förnyelsen blir mycket begränsad. I denna handlingsväg avsätts inga särskilda medel för anpassningsåtgärder.

Möjligheterna att hävda rikets territoriella integritet och att delta i internationella operationer och åtaganden är inledningsvis godtagbara. Åtandena måste efterhand inskränkas. En begränsad förmåga mot strategiskt överfall kan upprätthållas. **Ett begränsat angrepp kan endast mötas.**

Krigsorganisationen omfattar under tioårsperioden i stort:

- åtta mekaniserade brigader
- territorialförsvaret om cirka 50.000 man
- 20 ytstridsfartyg, sju ubåtar och en reducerad helikopter- och minkrigsorganisation
- en rörlig kustartilleribrigad
- reducerat marint områdesförsvaret
- åtta divisioner JAS 39 utan utvecklad avionik
- en ledningsorganisation där bl a militärområdesnivån utgår.

För att en rimlig balans mellan krigs- och grundorganisation skall finnas, måste ett dusintal grundutbildningsetablissemang lämnas (sex inom

armén, två till tre inom marinen samt *tre till fem inom flygvapnet*).

Handlingsvägen innebär minskat behov av värnpliktiga och att anställd personal måste friställas. Personalreduceringen sker genom både rekryteringsstopp och uppsägningar. Detta kräver ändring eller förändrad tillämpning av totalförsvarslagen samt att åtgärder måste vidtas för att påskynda friställning av anställd personal. Av den övertaliga civila personalen kan endast en del friställas genom naturlig avgång. Avveckling av personal måste påbörjas redan 1997 och genomföras snabbt.

I handlingsvägen ingår bl a följande viktigare materiel:

- stridsvagn 122/121 och ytterligare begagnade stridsvagnar 121
- stridsfordon 90
- raketartilleri
- utländskt luftvärnsrobotsystem
- mindre ytstridsfartyg för attackuppgifter (YSMA)
- 140 flygplan JAS 39 utan utvecklad avionik (= bara de redan beställda i delserie 1+2).

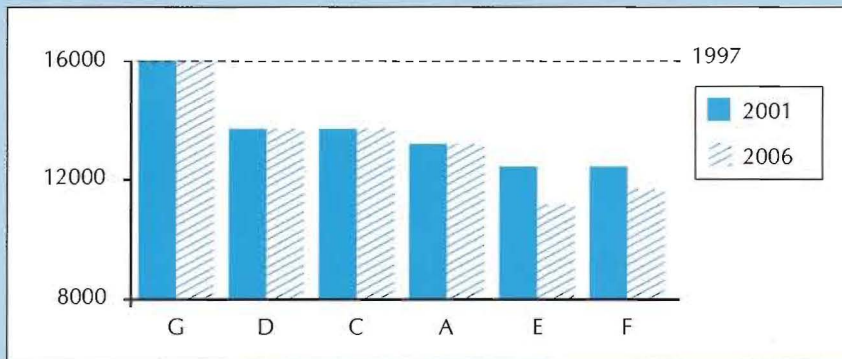
Aktuella förändringar i förhållande till handlingsväg D:

- anskaffning av ytterligare stridsvagnar 122 genomförs inte
- anskaffning av stridsfordon 90 delserie 4 reduceras
- luftvärnsrobotsystem 23 ("Bamse") anskaffas inte
- ytterligare transporthelikoptrar anskaffas inte
- ytstridsfartyg 2000 serie 2 anskaffas inte
- svenskt ubåtssystem anskaffas inte
- utveckling av ett nytt artillerisystem för kustartilleriet utgår
- sex divisioner JAS 39 delserie 3 anskaffas inte
- kvalitativ neddragning i övrigt.

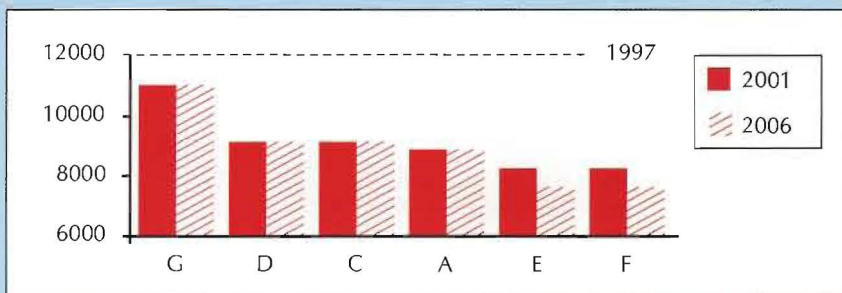
PERSONALBEHOV

Konsekvenser

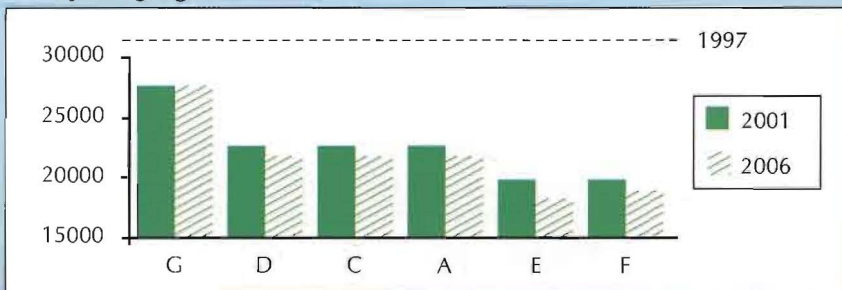
Yrkesofficerare

Civila

Värnpliktiga/grundutbildade

Behovet av

Winston Churchills ord från 1949 är en utmärkt sammanfattning även av Kuwaitkriget:

"For good or ill, air mastery is today the supreme expression of military power. And fleets and armies, however important, must accept subordinate rank. This is a memorable milestone in the march of man."

Förmågan att bestrida en angripare luftherraväldet är en förutsättning för att en försvarsoperation skall kunna genomföras på ett framgångsrikt sätt. Luftförsvaret prioriteras därför vid utvecklingen av Försvarsmakten. Huvudkomponenten i luftförsvaret utgörs av flygstridskrafter. För att uppnå full effekt av dessa erfordras också luftvärnssystem, bland annat för att säkerställa flygstridskrafternas basutnyttjande.

Sedan riksdagsbeslutet 1982 om anskaffning av Gripen har den långsiktiga planeringen utgått från att samtliga tunga flygsystem efterhand skall ersättas med JAS 39 Gripen. Denna ombeväpning har planerats att slutföras cirka år 2010, då JA 37 Jaktviggen faller för åldersstrecket. Viggen-systemet har då tjänstgjort i flygvapnet under cirka 40 år. Detta kan jämföras med att Draken-systemet under de närmaste åren utgår efter 40 års tjänst.

Hittillsvarande avtal mellan staten och IG JAS innebär att bara åtta av de nuvarande 16 divisionerna (140 krigs-flygplan) kommer att kunna ombeväpnas med Gripen (delserie 1 och 2).

Det krävs således en fortsättning av Gripen-projektet. Alternativet till detta är antingen på sikt ytterligare försvagade flygstridskrafter utan erforderligt

stöd av svensk flygindustri för att driva det befintliga systemet, eller anskaffning av utländskt flygplan. Det första alternativet fyller inte det övergripande kravet på förmåga att bestrida en angripare luftherraväldet. JA 37 Jaktviggen är inget alternativ, då den sista JA 37-divisionen, av åldersskäl har utgått år 2010. Det är av både strukturella, dvs hållfasthetsskäl, och taktiska skäl inte möjligt att gångtidsförlänga Jaktviggen. Någon nyproduktion är heller inte möjlig, då Saab sedan flera år avhänt sig de tekniska nytillverkningsmöjligheterna.

Den stora risktagningen

Därtill kommer att om beslut inte tas om att utveckla JAS 39 delserie 3 är det mindre troligt att (det nyligen ingångna) samarbetet mellan Saab Military Aircraft (SMA) och British Aerospace (BAe) fortsätter. IG JAS möjligheter till att kunna exportera Gripen bedöms i praktiken bli obefintliga. Den utvecklande flygindustrin kommer att avvecklas, vilket medför att SMA endast kommer att kunna vidmakthålla befintliga flygsystem på en låg nivå. Detta innebär att flygsystemens förmåga nedgår över tiden. Därtill minskar det teknisktöd under KRIS och KRIG som bedöms vara av stor betydelse.

De 140 beställda (delserie 1 och 2) Gripen-flygplanen kommer alltså – på grund av utebliven modernisering – successivt att få minskad förmåga över tiden och riskerar att *inte klara luftförsvarsuppgiften* i ett väpnat angrepp. Krisuppgifter bedöms dock kunna lösas.

Slutsatsen blir, att om en utvecklad JAS 39 Gripen i delserie 3 inte beställs, återstår år 2010 endast åtta divisioner Gripen, som inte besitter tillräcklig luftförsvarsförmåga dimensionerad mot väpnat angrepp.

Finns inget vettigt alternativ

Alternativet till anskaffning av Gripen i delserie 3 är ett direktköp av ett utländskt flygplan. En satsning på delserie 3 är i en sådan jämförelse operativt fördelaktig. En utlandsanskaffning är dessutom *inte ekonomiskt genomförbar* inom de ramar som nu diskuteras. Tänkbart utländskt flygplan av önskad prestandakvalitet är två till tre gånger så dyrt som Gripen! – Lägg därtill att vårt unika krigsbassystem kanske måste göras om; till dyra pengar.

Ställningstagande till Gripen i delserie 3 i nästa totalförsvarsbeslut innebär i praktiken att beslut tas om att Försvarsmakten även i framtiden skall ha ett luftförsvaret som är dimensionerat mot ett väpnat angrepp.

Mot denna bakgrund är det ytterligt angeläget att finna former för att inrymma en fortsättning av JAS 39-projektet även på ekonomiska nivåer som ligger under dagens. En satsning på Gripen i *delserie 3 är operativt och ekonomiskt entydigt fördelaktig*.

Gripen i handlingsvägarna

I det underlag Försvarsmakten lämnade till regeringen den 31 maj anges att anskaffning av en utvecklad Gripen i en delserie 3 inryms i regeringens handlingsvägar A och C (-13 procent resp -8 procent). Dessutom inryms delserie 3 i försvarsberedningens nivåer D och G (-3 procent och +25 procent). Delserie 1 och 2 modifieras i samtliga alternativ som innehåller en utvecklad delserie 3 till "delserie 3-standard".

I handlingsvägarna E (-23procent) och F (-33 procent) anskaffas inte en utvecklad Gripen i delserie 3, vilket

JAS 39 Gripen

Av överstelöjtnant Arne Hedén, flygvapenledningen

innebär att Försvarsmakten i dessa nivåer inte har luftförsvarsförmåga år 2010 som klarar väpnat angrepp.

I handlingsvägarna G och D planeras en anskaffning av Gripen i delserie 3 där leveranstakten i delserie 2 bibehålls.

● ● I handlingsväg A och C prövas möjligheten att sänka leveranstakten i delserie 2 samt krävs fördjupat underlag för delserie 3. Förutsättningen för detta är ändring av gällande avtal samt anskaffning av en vidareutvecklad Gripen i delserie 3. Vidare senareläggs serieanskaffning av varnar- och motmedelssystem till Gripen från första perioden (1997-2001) till den andra (2002-2006). Detta innebär bland annat en betydande omstrukturering av svensk motmedelsindustri och viss risktagning.

Försvarsmakten avser uppdra till FMV att ta fram fördjupat underlag i denna fråga. Om intentionerna visar sig möjliga att genomföra, kommer Försvarsmakten att återkomma till staten med förslag till omförhandling av gällande avtal.

Handlingsvägarna

Flygstridskrafternas variation i de olika handlingsvägarna redovisas kortfattat under nedanstående rubriker:

- **Ekonomi (totalt)**
- **Målbild efter år 2006**
- **Krigsorganisation år 2006**
- **Avvecklingsbehov under 1997, krigsorganisation**
- **Avvecklingsbehov under 1997, grundorganisation.**

Ekonomi. – Här visas ekonomin för de olika handlingsvägarna i relation till dagens planering, som bygger på försvarsbeslutet 1992.

	G	D	C	A (B)	F	E
Mdr/år	+10,7	-1,3	-3,3	-5,3	-9,3	-13,3
Procent	+25	-3	-8	-13	-23	-33

Handlingsväg B har samma ekonomiska nivå som handlingsväg A. Enligt anvisningarna skall handlingsväg B belysa konsekvenserna av olika anpassningsåtgärder, t ex:

- Korttidsutbildning av värnpliktiga utöver krigsorganisationens behov.
- Åtgärder för att bibehålla kvalificerad personal.
- Riktade punktinsatser avseende hotade och särskilt viktiga teknologiområden.
- Uppbyggnad i liten skala av någon eller några framtida förbandstyper.

Detta innebär, att det inte redovisas någon krigsorganisationsstruktur för handlingsväg B.

Målbild efter år 2006

Handl.väg	
G	16 JAS 39-divisioner (Gripen med utvecklad avionik)
D	14 JAS 39-divisioner (Gripen med utvecklad avionik)
C	12 JAS 39-divisioner (Gripen med utvecklad avionik)
A	12 JAS 39-divisioner (Gripen med utvecklad avionik)
F	8 JAS 39-divisioner
E	8 JAS 39-divisioner

Krigsorganisation år 2006

Handl.väg	
G	12 divisioner Gripen och 4 divisioner Jaktviggen (16 divisioner Gripen år 2010)
D	12 divisioner Gripen och 2 divisioner Jaktviggen (14 divisioner Gripen år 2008)
C	10 divisioner Gripen och 4 divisioner Jaktviggen (12 divisioner Gripen år 2008)
A	10 divisioner Gripen och 2 divisioner Jaktviggen (12 divisioner Gripen år 2008)
F	8 divisioner Gripen (omoderiserade)
E	8 divisioner Gripen (omoderiserade)

Ovanstående målbilder medför att omedelbara åtgärder bör vidtas. Handlingsvägarna förutsätter att nedanstående åtgärder vidtas under 1997 för krigs- respektive fredsorganisationen.

Avvecklingsbehov under 1997

Krigsorganisation - flygvapnet

Handl.väg	
G	Nuvarande krigsorganisation bibehålls
D	2 flygdivisioner, 4 basbat, 1-3 strilbat avvecklas
C	2 flygdivisioner, 4 basbat, 1-3 strilbat avvecklas
A	4 flygdivisioner, 8 basbat, 1-3 strilbat avvecklas
F	4 flygdivisioner, 8 basbat, 1-3 strilbat avvecklas
E	4 flygdivisioner, 8 basbat, 1-3 strilbat avvecklas

Avvecklingsbehov under 1997

Grundorganisation - flygvapnet

Handl.väg	
G	Inga grundorganisatoriska förändringar är inplanerade
D	2 förband/flottiljer avvecklas
C	2 förband/flottiljer avvecklas
A	3 förband/flottiljer avvecklas
F	3 förband/flottiljer avvecklas
E	3 förband/flottiljer avvecklas